

Doprovodný program VII. česko-slovenské konference Doprava, zdraví a životní prostředí

Kostnice u sv. Jakuba, 7. 11. 2016

Adresa:

Jakubské náměstí

658 78 Brno

V roce 2012 se veřejnosti otevřela Kostnice u sv. Jakuba, nyní je tedy možnost spatřit na vlastní oči unikátní prostory, které byly objeveny při průzkumu podzemí v roce 2001.

Z antropologických rozborů vyplývá, že jsou zde pochovány oběti středověkých morových a choleroých ran, válečných událostí z doby třicetileté války a švédského obléhání.

Hřbitov u kostela sv. Jakuba na dnešním Jakubském náměstí existoval již na počátku 13. století. Stejně jako další městské hřbitovy byl založen uvnitř hradeb, které bránily pozdějšímu rozšiřování. Kapacita brzy přestávala potřebám rostoucího města stačit, proto byl zaveden výměnný systém pohřbívání: po uplynutí 10 až 12 let od pohřbu byl hrob otevřen, ostatky vyjmuty a na stejné místo byl pohřben další zemřelý. Obsah původních hrobů se pak ukládal do speciálních podzemních objektů – osárií neboli kostnic.

Přímo pod dlažbou svatojakubského kostela byla k těmto účelům pravděpodobně v 17. století zřízena tříkomorová krypta. Zpočátku se zaplňovala zvolna, ale od poloviny 18. století zde začaly vznikat dvě velké pravidelné hranice tvořené ostatky ze zrušených kostelních hrobek. K rychlému zaplňování kostnic docházelo i z důvodů častých morových a choleroých epidemií, které obyvatelstvo města doslova decimovaly. Trvalý nedostatek prostor k ukládání kostí vedl v roce 1741 k rozšíření kostnice. Jako stavebně nejvhodnější se ukázalo rozšíření nové kostnice pod hřbitov a její napojení na kostelní kryptu. Nová kostnice ovšem byla naplněna již za šest let a vedení města začalo jednat o jejím dalším rozšíření propojením do Kaple mrtvých,

kteřá stála nedaleko kostela. Spojovací chodba však byla v polovině své délky předčasně ukončena a plánovaný záměr nebyl nikdy uskutečněn.

Po naplnění krypty i kostnice pod hřbitovem bylo vstupní schodiště z hlavní lodi kostela uzavřeno kamennou deskou s latinským nápisem. Josefínské reformy vedly v roce 1784 ke zrušení kostelního hřbitova z hygienických důvodů. Ostatky z hrobů byly uloženy do krypty, hřbitovní zeď byla stržena a prostranství kolem kostela vydlážděno nepotřebnými náhrobky. Postupem doby se na kostnici, její velikost i umístění zapomnělo.

O to větší překvapení přinesl rok 2001, kdy začal před úpravami Jakubského náměstí systematický průzkum podzemí. Několik sond do hloubky čtyř metrů potvrdilo existenci rozsáhlého pohřebního komplexu. Jednotlivé prostory byly často až po klenbu zaplněny obrovským množstvím kosterního materiálu. Počet pohřbených se odhaduje na více než 50 tisíc. Z dosud provedených antropologických rozborů vyplývá, že jsou zde pochovány oběti středověkých morových a choleroých ran, válečných událostí z doby třicetileté války a švédského obléhání.

Nahromaděná vlhkost a plísně by bez zásahu postupně vedly k rozpadu kosterního materiálu i ke zborcení a sesuvům klenebních prostor, ležících necelé dva metry pod frekventovanou vozovkou Jakubského náměstí. Proto byl jako jediná možnost záchrany této jedinečné památky zpracován návrh na revitalizaci a zpřístupnění kostnice. Při rekonstrukci byly všechny ostatky vyzvednuty, očištěny a znovu pietně uloženy na místo svého posledního odpočinku. Společně s dalšími archeologickými nálezy je expozice dokladem způsobu pohřbívání na jednom z největších městských hřbitovů v Brně.

Fotografie z Kostnice:

Zdroj: <http://ticbrno.cz/cs/podzemi/kostnice-u-sv-jakuba>

Zdroj: <http://ticbrno.cz/cs/podzemi/kostnice-u-sv-jakuba>

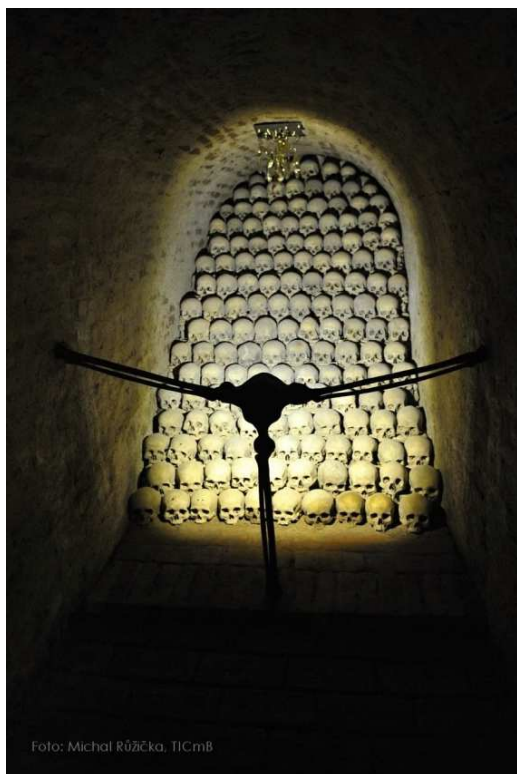

Foto: Michal Růžička, TICmB

Zdroj: <http://ticbrno.cz/cs/podzemi/kostnice-u-sv-jakuba>

